

Ministru kabineta noteikumi Nr.852

Rīgā 2004.gada 12.oktobrī (prot. Nr.59 21.§)

Darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu*Izdoti saskaņā ar Darba aizsardzības likuma 25.panta 14.punktu***I. Vispārīgie jautājumi**

1. Noteikumi nosaka darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu, lai aizsargātu nodarbināto drošību un veselību pret risku, kas rodas vai var rasties, darba vietā saskaroties ar azbesta vai azbestu saturoša materiāla putekļiem (turpmāk — azbesta radīts risks).

2. Darbs ar azbestu ir azbestu saturošu materiālu demontāža (azbestu saturošo daļu nomontēšana no ēkas, instalācijas vai iekārtas un aizvešana), transportēšana, glabāšana, azbestu saturošu materiālu atkritumu apsaimniekošana un darbi ar azbestu saturošiem materiāliem, ja tie ir marķēti normatīvajos aktos par ķīmisko vielu marķēšanu noteiktajā kārtībā.

3. Azbests ir šķiedrveida silikātu minerāls tīrā veidā vai azbesta šķiedras saturošs materiāls — azbesta aktinolīts (CAS Nr.77536-66-4), azbesta gruenerīts (amozīts) (CAS Nr.12172-73-5), azbesta antofilīts (CAS Nr.77536-67-5), krizotils (CAS Nr.12001-29-5), krokidolīts (CAS Nr.12001-28-4), azbesta tremolīts (CAS Nr.77536-68-6). Azbesta šķiedra ir tāda azbesta šķiedra, kuras platums nepārsniedz trīs mikrometrus, garums pārsniedz piecus mikrometrus un garuma un platuma attiecība ir lielāka nekā 3:1.

4. Darba devējs nodrošina, lai azbests netiktu lietots darbos, kuros izmanto izsmidzināšanas metodi, un lai nenotiktu azbesta ieguve, azbesta produktu ražošana un pārstrāde vai tādu produktu ražošana un pārstrāde, kuru sastāvā ir azbests, izņemot gadījumu, ja normatīvajos aktos par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu noteiktajā kārtībā tiek apstrādāti un nodoti atkritumos tādi produkti, kuri radušies no jaukšanas un azbesta aizvākšanas darbos.

5. Darba devējs nodrošina, lai darba procesā netiktu izmantots azbests vai azbestu saturoši materiāli, pēc iespējas aizstājot tos ar materiāliem, kuri nerada risku nodarbināto drošībai un veselībai.

6. Par šo noteikumu ievērošanu ir atbildīgs darba devējs.

7. Šo noteikumu ievērošanu kontrolē Valsts darba inspekcija.

II. Azbesta radītā riska novērtēšana

8. Azbesta radīta riska novērtēšanu darba devējs nodrošina saskaņā ar uzņēmuma darba vides iekšējās uzraudzības un darba vides riska novērtēšanas prasībām normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, iesaistot uzticības personas un nodarbinātos.

9. Darba devējs nodrošina azbesta radīta riska novērtēšanu un pirmreizējos azbesta šķiedru ekspozīcijas mērījumus darba vides gaisā (azbesta šķiedru daudzums noteiktā gaisa tilpuma vienībā (šķiedras/cm³)) visās darba vietās, kur pēc sākotnējās darba vietu pārbaudes konstatēts, ka tajās ir vai ir iespējama saskare ar azbestu.

10. Veicot azbesta šķiedru ekspozīcijas mērījumus darba vides gaisā, nosaka vidējo azbesta šķiedru ekspozīciju, kuras iedarbībai astoņu stundu darba dienā ir pakļauts nodarbinātais (turpmāk — faktiskā aroda ekspozīcija).

11. Azbesta šķiedru ekspozīcijas mērījumus veic akreditētas laboratorijas, izmantojot šo noteikumu pielikumā noteikto metodi vai citu metodi, kura dod līdzvērtīgus rezultātus.

12. Atkārtotus azbesta šķiedru ekspozīcijas mērījumus veic:

12.1. pēc četriem mēnešiem, ja faktiskā azbesta ekspozīcijas vērtība pārsniedz pusi no aroda ekspozīcijas robežvērtības, bet nav lielāka par aroda ekspozīcijas robežvērtību;

12.2. pēc 32 nedēļām, ja darba procesā un iekārtās nav būtisku izmaiņu un faktiskā azbesta ekspozīcijas vērtība ir lielāka par vienu ceturtdaļu no aroda ekspozīcijas robežvērtības, bet nepārsniedz pusi no aroda ekspozīcijas robežvērtības;

12.3. pēc 64 nedēļām, ja darba procesā un iekārtās nav būtisku izmaiņu un faktiskā azbesta ekspozīcijas vērtība nepārsniedz vienu ceturtdaļu no aroda ekspozīcijas robežvērtības.

13. Azbesta radīto risku novērtē ne retāk kā reizi gadā. Papildus azbesta radīto risku novērtē un azbesta šķiedru ekspozīcijas mērījumus veic:

13.1. ja radīta jauna darba vieta vai notikušas būtiskas pārmaiņas darba vidē (piemēram, mainās darba procesi, metodes, aprīkojums), kas azbesta radīto risku varētu palielināt;

13.2. pēc darba aizsardzības pasākumu veikšanas, lai pārliecinātos, vai azbesta radītais risks ir novērsts vai samazināts līdz pieļaujamam līmenim;

13.3. ja nodarbinātajam konstatēti veselības traucējumi, ko izraisījuši azbesta ietekme;

13.4. pēc nodarbināto vai uzticības personu pieprasījuma, ja ir pamats domāt, ka azbesta koncentrācija darba vides gaisā ir paaugstinājusies un tiek apdraudēta nodarbināto drošība un veselība.

14. Ja vairāki nodarbinātie veic vienādus vai līdzīgus darbus ar azbestu vienā darba vidē un ir pakļauti vienādam azbesta radītam riskam, var veikt vienu azbesta šķiedru ekspozīcijas mērījumu un tā rezultātus attiecināt uz visiem šiem nodarbinātajiem. Mērījums atspoguļo azbesta ietekmi uz katru konkrēto nodarbināto.

15. Faktiskā azbesta aroda ekspozīcija darba vides gaisā nedrīkst pārsniegt aroda ekspozīcijas robežvērtību 0,1 šķiedras/cm³, aprēķinot vidējo daudzumu astoņās stundās.

III. Darba devēja pienākumi

16. Ja darba vietā ir vai ir iespējama saskare ar azbestu un, ņemot vērā konkrētā darba specifiku, tehniski nav iespējams aizstāt azbestu ar citiem materiāliem, kuri nerada risku nodarbināto drošībai un veselībai, darba devējs veic šādus kolektīvās aizsardzības pasākumus, lai līdz minimumam samazinātu azbesta ietekmi uz nodarbināto drošību un veselību:

16.1. azbesta daudzuma samazināšana līdz minimumam;

16.2. to nodarbināto skaita samazināšana līdz minimumam, kuri ir pakļauti azbesta ietekmei vai var tikt tai pakļauti;

16.3. darba procesu plānošana, lai izvairītos no azbesta šķiedras saturošiem putekļiem darba vides gaisā. Ja nav iespējams izvairīties no azbesta šķiedras saturošiem putekļiem, tos savāc iespējami tuvu izmetes vietai un darba vietu aprīko ar vietējās nosūces ventilāciju;

16.4. regulāra un efektīva ēku, darba telpu un iekārtu tīrīšana un apkalpošana.

17. Darba devējs nodrošina, lai nodarbinātajiem, kuriem darbā ir vai ir iespējama saskare ar azbestu vai azbestu saturošiem produktiem, būtu pieejami piemēroti individuālie aizsardzības līdzekļi un piemērots aizsargapģērbs normatīvajos aktos par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un to lietošanu noteiktajā kārtībā.

18. Darba vietu, kurā tiek veikts darbs ar azbestu, norobežo un apzīmē ar normatīvajos aktos par drošības zīmju lietošanu noteiktajām drošības zīmēm. Darba vietā aizliegts:

18.1. atrasties nepiederošām personām un nodarbinātajiem, kuri nestrādā ar azbestu;

18.2. smēķēt.

19. Ja darba gaitā konstatē, ka faktiskā aroda ekspozīcija pārsniedz šo noteikumu 15.punktā noteikto aroda ekspozīcijas robežvērtību, darba devējs veic šādus pasākumus:

19.1. nodrošina, lai darbs ar azbestu tiktu pārtraukts, līdz attiecīgajā darba vietā ir nodrošināta atbilstoša gaisa tīrība;

19.2. nekavējoties informē nodarbinātos, nodarbināto uzticības personas un nodarbināto pārstāvjus par aroda ekspozīcijas robežvērtības pārsniegšanu, veiktajiem pasākumiem bīstamās situācijas novēršanai un turpmāko rīcību;

19.3. noskaidro aroda ekspozīcijas robežvērtību pārsniegšanas iemeslus un veic pasākumus darba vides gaisa kvalitātes uzlabošanai;

19.4. nodrošina faktiskās aroda ekspozīcijas mērīšanu darba vides gaisā, lai pārbaudītu šo noteikumu 19.3.apakšpunktā minēto pasākumu efektivitāti.

20. Ja, veicot darbu ar azbestu, paredzams, ka atsevišķos darba posmos aroda ekspozīcijas robežvērtības tiks pārsniegtas, bet kolektīvās aizsardzības pasākumi nebūs efektīvi, darba devējs:

20.1. nodrošina, lai nodarbinātie lietotu normatīvajos aktos par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem noteiktajām prasībām atbilstošus elpošanas ceļu aizsardzības līdzekļus, aizsargapģērbus un citus individuālos aizsardzības līdzekļus normatīvajos aktos par individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu noteiktajā kārtībā;

20.2. nodrošina, lai tiktu izvietotas normatīvajos aktos par drošības zīmju lietošanu noteiktās drošības zīmes (arī brīdinājuma zīmes) par aroda ekspozīcijas robežvērtību pārsniegšanu;

20.3. nodrošina, lai azbests neizplatītos ārpus darba zonas.

21. Ja darba vietā, piemērojot preventīvus pasākumus, nav iespējams samazināt azbesta šķiedru ekspozīciju līdz šo noteikumu 15.punktā noteiktajai aroda ekspozīcijas robežvērtībai un nodarbinātā veselības aizsardzība ir iespējama tikai ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, darba devējs:

21.1. nodrošina, lai nodarbinātais netiktu nodarbināts pastāvīgi;

21.2. organizējot darba laiku, pēc konsultēšanās ar nodarbinātajiem vai viņu pārstāvjiem paredz pārtraukumus,

kas atbilst fiziskajiem un klimatiskajiem apstākļiem, kā arī nodarbināto darbspējai un veselības stāvoklim.

22. Azbestu glabā un pārvadā atbilstošā un slēgtā iepakojumā normatīvajos aktos par bīstamo kravu pārvadājumiem noteiktajā kārtībā. Uz iepakojuma ir norāde, ka iepakojumā atrodas azbests.

23. Lai darba vides gaisā nepārsniegtu šo noteikumu 15.punktā minēto aroda ekspozīcijas robežvērtību, azbesta atkritumus nekavējoties vai (vēlākais) attiecīgā darba posma beigās no darba vietas savāc atbilstošā un slēgtā iepakojumā. Uz iepakojuma ir norāde, ka atkritumi satur azbestu.

24. Azbesta atkritumus pārvadā un apsaimnieko normatīvajos aktos par bīstamo kravu pārvadājumiem un bīstamo atkritumu apsaimniekošanu noteiktajā kārtībā.

25. Darba devējs pirms ēkas, instalācijas vai iekārtas nojaukšanas veic attiecīgus pasākumus, lai noteiktu, vai attiecīgajā materiālā vai būvē ir azbestu saturoši materiāli, ja nepieciešams, iegūstot informāciju no būvprojekta dokumentācijas (ja tāda saglabājusies), kā arī no telpu īpašniekiem un lietotājiem. Ja ir jebkādas aizdomas par to, ka materiālā vai būvē ir azbests, darba devējs nodrošina šajos noteikumos noteikto prasību ievērošanu.

26. Darba devējs pirms azbestu saturošo daļu demontāžas sākšanas izstrādā demontāžas darba plānu. Plānā paredz:

26.1. azbesta un azbestu saturošu produktu aizvākšanu, pirms sākt ēkas, instalācijas vai iekārtas nojaukšanu, izņemot gadījumus, ja azbesta vai azbestu saturošu produktu aizvākšana nodarbinātos apdraudētu vairāk nekā to atstāšana esošajā vietā;

26.2. nodarbināto nodrošināšanu ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem;

26.3. faktiskās aroda ekspozīcijas mērīšanu darba vides gaisā pēc tam, kad pabeigti nojaukšanas vai aizvākšanas darbi, kas saistīti ar azbestu, un pirms citu darbu sākšanas, lai noteiktu, vai vēl pastāv azbesta iedarbības risks uz to nodarbināto drošību un veselību, kuri turpina darbu attiecīgajā telpā.

27. Ja tiek veikta demontāža, darba devējs nodrošina, lai darba aizsardzības pasākumus plānotu, vadītu un darba gaitu uzraudzītu darba aizsardzības speciālists, kas ieguvis profesionālo augstāko izglītību darba aizsardzībā, kompetenta institūcija vai kompetents speciālists.

28. Darba devējs nodrošina darba apģērba un aizsargapģērba glabāšanu atsevišķi no nodarbinātā personīgā apģērba, tā mazgāšanu šim mērķim atbilstošās iekārtās atsevišķi no citām drēbēm un transportēšanu slēgtā iepakojumā. Nodarbinātajiem darba apģērbu un aizsargapģērbu aizliegts izņemt ārpus uzņēmuma teritorijas.

29. Individuālos aizsardzības līdzekļus glabā noteiktā vietā. Pēc katras individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas reizes tos pārbauda un tīra, kā arī, ja nepieciešams, labo vai nomaina to elementus.

30. Darba devējs darba vietā iekārto atbilstošas sadzīves un atpūtas telpas, kurās nodarbinātajiem ir nodrošināta iespēja bez azbesta ietekmes riska pārgērbties, atpūsties, ēst, dzert un nomazgāt rokas, kā arī, darbu beidzot, nomazgāties dušā.

31. Izdevumus, kas saistīti ar individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu, arī izdevumus par aizsargapģērba labošanu, pārbaudi, tīrīšanu un iznīcināšanu, sedz darba devējs.

IV. Azbesta ietekmei pakļauto nodarbināto uzskaitē

32. Darba devējs veic darbā ar azbestu nodarbināto uzskaiti, dokumentē informāciju un par katru nodarbināto norāda šādas ziņas:

- 32.1. darba apraksts;
- 32.2. darba ilgums;
- 32.3. veselības pārbaūžu rezultāti;
- 32.4. faktiskā azbesta šķiedru ekspozīcija darba vides gaisā.

33. Šo noteikumu 32.punktā minētās uzskaites dati ir pieejami ārstam, kurš ir atbildīgs par nodarbinātā veselības aprūpi, Valsts darba inspekcijai un darba aizsardzības speciālistiem.

34. Katram nodarbinātajam ir pieejama šo noteikumu 32.punktā minētā informācija, kura attiecas uz viņu personīgi.

35. Šo noteikumu 32.punktā minētās uzskaites datus un šo noteikumu VII nodaļā minētās veselības pārbaudes rezultātus darba devējs glabā 40 gadus pēc tam, kad pārtraukta nodarbināto saskare ar azbestu vai azbestu saturošiem produktiem, un likumā noteiktajā kārtībā nodod arhīvā.

36. Ja uzņēmumu likvidē, šo noteikumu 32.punktā minētos dokumentus un VII nodaļā minētos medicīniskos datus glabā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

V. Valsts darba inspekcijas informēšana

37. Darba devējs 10 darbdienas pirms darba ar azbestu sākšanas iesniedz Valsts darba inspekcijā iesniegumu par paredzēto darbu ar azbestu (turpmāk — iesniegums). Iesniegumā norāda šādas ziņas:

- 37.1. darba devēja rekvizīti (nosaukums, reģistrācijas numurs un juridiskā adrese);
- 37.2. vieta, kur tiek veikts darbs ar azbestu;
- 37.3. laiks, kad tiek sākts darbs ar azbestu, un darba ilgums;
- 37.4. lietojamā azbesta veids un daudzums gada laikā;
- 37.5. izmantojamie tehnoloģiskie procesi un darba metodes;
- 37.6. darbā ar azbestu nodarbināto skaits;
- 37.7. darba aizsardzības prasību izpildes nodrošinājuma pasākumu apraksts.

38. Ja iesniegumā norādītajā informācijā rodas izmaiņas vai ir iespēja, ka azbesta emisijas robežvērtības tiks pārsniegtas, darba devējs nedēļas laikā informē par to Valsts darba inspekciju.

39. Ja darba devējs gatavojas demontēt azbestu saturošus materiālus, viņš 10 darbdienas pirms demontāžas sākšanas papildus iesniedz Valsts darba inspekcijā šo noteikumu 26.punktā minēto demontāžas darba plānu. Plānā papildus norāda šādas ziņas:

- 39.1. darba apraksts un ilgums;
- 39.2. darba veikšanas vieta;
- 39.3. dati par darba aizsardzības speciālistu, kompetento speciālistu vai kompetento institūciju, kas plānos, vadīs un uzraudzīs demontāžas darbu gaitu;

39.4. demontāžā izmantojamās darba metodes;

39.5. nodarbināto veselības aizsardzības pasākumu apraksts un individuālo aizsardzības līdzekļu saraksts;

39.6. vides un cilvēku (to nodarbināto, kuri neveic darbu ar azbestu, kā arī tuvākās apkārtnes iedzīvotāju) aizsardzības pasākumu apraksts.

VI. Darba devēja sadarbība ar nodarbinātajiem

40. Ja nodarbinātais darba procesā saskaras vai var saskarties ar azbestu, darba devējs nodrošina nodarbināto un viņu pārstāvju atbilstošu apmācību (arī praktisko apmācību), skaidrā un saprotamā veidā informējot viņus par:

40.1. azbesta vai azbestu saturošu materiālu putekļu īpašībām, to ietekmi un radītajiem potenciālajiem draudiem veselībai (arī par pastiprinātu azbesta negatīvo ietekmi, ja cilvēks smēķē, un iespējamo azbesta izraisītu audzēju veidošanos);

40.2. produktiem un materiāliem, kuri satur vai var saturēt azbestu;

40.3. darbībām, kas varētu pakļaut nodarbināto azbesta ietekmei;

40.4. rīcību darbā ar azbestu saturošiem atkritumiem;

40.5. riska novērtējuma rezultātiem, faktiskajām azbesta ekspozīcijas vērtībām un aroda ekspozīcijas robežvērtībām (ja nepieciešams, sniedz attiecīgus paskaidrojumus);

40.6. speciālajām higiēnas prasībām (arī par prasību atturēties no smēķēšanas, veicot darbu ar azbestu), darba telpu un iekārtu tīrīšanu un apkalpošanu;

40.7. riska novērtēšanu un tās nozīmi, preventīvajiem pasākumiem un drošām darba metodēm, lai līdz minimumam samazinātu saskari ar azbestu darba vietā;

40.8. kolektīvo un individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas nepieciešamību;

40.9. aizsargapģērba un individuālo aizsardzības līdzekļu pareizu izvēli un lietošanu saskaņā ar normatīvajiem aktiem;

40.10. rīcību ārkārtas situācijās;

40.11. veselības pārbaudēm, to rezultātu nozīmi.

41. Nodarbinātajiem, kuriem ir vai var būt saskare ar azbestu, darba devējs apmācības nodrošina:

41.1. pirms darba sākšanas;

41.2. regulāri, ne retāk kā reizi sešos mēnešos;

41.3. atkārtoti, ja notiek izmaiņas darba vidē, kas var ietekmēt nodarbinātā drošību un veselību.

42. Darba devējs nodrošina nodarbinātajiem, kuri darba procesā saskaras ar azbestu, un viņu pārstāvjiem vispārīgu informāciju par darba aizsardzības stāvokli uzņēmumā.

43. Darba devējs nodrošina nodarbinātajiem un viņu pārstāvjiem iepazīšanos ar šo noteikumu 37. un 39.punktā minētajiem dokumentiem un azbesta šķiedru ekspozīcijas mērījumu rezultātiem, kā arī sniedz nepieciešamos paskaidrojumus.

44. Darba devējs konsultējas ar nodarbinātajiem un nodarbināto pārstāvjiem šādos jautājumos:

44.1. darba aizsardzības pasākumu organizācija (pirms konkrēta darba ar azbestu organizēšanas un veikšanas);

44.2. azbesta radītā riska novērtēšana un šķiedru ekspozīcijas mērījumu veikšana.

VII. Nodarbināto veselības uzraudzība

45. Darba devējs normatīvajos aktos par nodarbināto obligātajām veselības pārbaudēm noteiktajā kārtībā nodrošina tās nodarbinātajiem, kuri darba procesā saskaras ar azbestu.

46. Ārstniecības iestādes normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā sniedz nodarbinātajiem, kuri darba procesā saskaras ar azbestu, un darba devējam informāciju par nodarbināto veselības pārbaudžu rezultātiem, kā arī par ārstēšanu un veselības stāvokļa papildu izmeklēšanu.

47. Veicot nodarbināto veselības uzraudzību, ārsts, kurš ir atbildīgs par nodarbinātā veselības aprūpi, pievērš īpašu uzmanību tam, vai azbesta šķiedras nodarbinātajam nav izraisījušas azbestozi, mezoteliomu, bronhiālo karcinomu, gastrointestinālo karcinomu vai citu smagu saslimšanu.

48. Veicot nodarbināto veselības uzraudzību, ārstniecības iestādes ievēro šādas prasības:

48.1. par nodarbinātā veselības uzraudzību atbildīgais ārsts iegūst informāciju par nodarbinātā darba apstākļiem;

48.2. nodarbinātā veselības aprūpi veic saskaņā ar vispārējās medicīnas principiem un praksi, ietverot šādus pasākumus:

48.2.1. veselības pārbaudžu rezultātu dokumentēšana;

48.2.2. katra nodarbinātā veselības stāvokļa individuāls novērtējums;

48.2.3. krūšu kurvja apskate un plaušu darbības pārbaude (elpošanas tilpums un elpošanas biežums);

48.2.4. krūšu kurvja fluorogrāfija, krēpu analīzes, kā arī citi izmeklējumi, ņemot vērā jaunākās zinātnes atziņas darba medicīnā;

48.3. nodarbinātajam sniedz informāciju un ieteikumus par veselības pārbaudēm, ko var veikt pēc tam, kad darbs ar azbestu ir pabeigts.

49. Nodarbinātais, uz kuru attiecas veselības pārbaudes, un darba devējs ārstam, kurš ir atbildīgs par nodarbināto veselības aprūpi, var pieprasīt atkārtotu veselības pārbaudžu veikšanu.

50. Sertificēts arodslimību vai arodveselības ārsts vai kompetenta institūcija, ja nepieciešams, iesaka darba devējam atbilstošus darba aizsardzības un preventīvos pasākumus, kas veicami attiecībā uz katru nodarbināto. Ja nepieciešams, iesaka norīkot nodarbināto citā darbā, lai turpmāk nepakļautu viņu azbesta ietekmei.

VIII. Noslēguma jautājumi

51. Prasības, kas noteiktas šo noteikumu 15. un 27.punktā, stājas spēkā ar 2006.gada 1.janvāri. Līdz 2006.gada 1.janvārim faktiskā azbesta aroda ekspozīcija darba vides gaisā nedrīkst pārsniegt šādu aroda ekspozīcijas robežvērtību:

51.1. krizotilam — 0,6 šķiedras/cm³;

51.2. visiem pārējiem azbesta veidiem (tīrā veidā vai maisījumos), arī krizotilu saturošiem maisījumiem, — 0,3 šķiedras/cm³.

52. Atzīt par spēku zaudējušiem Ministru kabineta 2002.gada 20.augusta noteikumus Nr.373 "Darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu" (Latvijas Vēstnesis, 2002, 119.nr.).

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvām

Noteikumos iekļautas tiesību normas, kas izriet no:

- 1) Padomes 1983.gada 19.septembra Direktīvas 83/477/EEK par darbinieku aizsardzību pret apdraudējumu, kas saistīts ar pakļaušanu azbesta iedarbībai darba vietā;
- 2) Padomes 1991.gada 25.jūnija Direktīvas 91/382/EEK, ar ko groza Direktīvu 83/477/EEK par darba ņēmēju aizsardzību no riskiem, kas saistīti ar pakļaušanu azbesta iedarbībai darba vietā;
- 3) Eiropas Parlamenta un Padomes 2003.gada 27.marta Direktīvas 2003/18/EK, ar kuru groza Padomes direktīvu 83/477/EEK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar azbesta iedarbību darba vietā.

Ministru prezidents I.Emsis

Labklājības ministra vietā — bērnu un ģimenes lietu ministrs A.Baštiks

Pielikums
Ministru kabineta
2004.gada 12.oktobra noteikumiem Nr.852

Azbesta šķiedru ekspozīcijas noteikšana darba vides gaisā

paraugs) ņem nodarbinātā elpošanas zonā ne tālāk par 200 mm no nodarbinātā galvas.

2. Parauga ņemšanai izmanto šādu tehnisko aprīkojumu:

2.1. iespiestas faktūras membrānfiltru (celulozes esteru vai celulozes nitrāta esteru filtru), kura poru izmērs ir 0,8–1,2 mikrometri un diametrs — 25 mm;

2.2. atklātu filtra turētāju, kas aprīkots ar 33–44 mm garu, uz leju vērstu cilindrisku apvalku, kura iekšējais diametrs ir vismaz 20 mm;

2.3. portatīvu sūkni ar autonomo barošanas avotu. Nodarbinātais sūkni pārnēsā, piestiprinātu jostai vai ievietotu kabatā. Sūkņa gaisa plūsmai jābūt vienmērīgai un tās sākuma ātrumam — litrs minūtē (± 5 procenti). Parauga ņemšanas laikā gaisa plūsmas ātrumu uztur ± 10 procentu robežās salīdzinājumā ar sākotnējo gaisa plūsmas ātrumu.

3. Paraugu ņem tik ilgi, lai varētu noteikt faktisko aroda ekspozīciju, un nodrošina paraugu ņemšanas laika mērījumu precizitāti ar pieļaujamo novirzi ± 2 procenti.

4. Optimālais šķiedru blīvums uz filtra ir 100–400 šķiedru/mm².

5. Filtru vai filtra daļu novieto uz mikroskopa priekšmetu stikliņa. Filtru apstrādā, izmantojot acetona triacetīna metodi, un nosedz ar segstikliņu.

6. Azbesta šķiedru skaitīšanai lieto binokulāro mikroskopu, kuram ir šāds aprīkojums:

6.1. Koehlera apgaismojums;

6.2. zemgaldiņa aprīkojums, kurā ir Abbes vai ahromatisko fāžu kontrasta kondensators, kas atrodas centrējošā un fokusējošā stāvoklī. Fāžu kontrasta riņķu centrējumam jābūt neatkarīgam no kondensatora centrēšanas mehānisma;

6.3. 40 reižu svītru fokālais pozitīvais fāžu kontrasta ahromatiskais objektīvs ar spraugu 0,65–0,70 un fāžu riņķu absorbciju no 65 līdz 85 procentiem;

6.4. 12,5 reižu kompensējošie okulāri. Jābūt iespējai vismaz vienā okulārā ievietot fokusējošā tipa tīklojumu;

6.5. Valtona–Beketa apļveida okulārais tīklojums, kura diametrs ir 100 ± 2 mikrometri un kuru graduē, izmantojot ar mikrometru pārbaudītu objektīvu un okulāru.

7. Mikroskopu noregulē saskaņā ar ražotāja instrukciju. Tā izšķiršanas spēju pārbauda, izmantojot fāžu kontrasta kontrolparaugu.

8. Izšķiršanas spējai jāatbilst šādiem rādītājiem: tai jābūt līdz piektajam kodam uz *A/A* kontrolparauga vai līdz piektajam blokam uz *HSE/NPL* otrās markas kontrolparauga. Mikroskopa izšķiršanas spēju pārbauda katru reizi pirms darba sākšanas.

9. Skaitot azbesta šķiedras, ievēro šādus nosacījumus:

9.1. skaitīšanai redzamajā filtra daļā tīklojuma apgabalu izvēlas pēc nejaušības principa;

9.2. skaita šķiedras, kas nepieskaras daļiņām, kuru maksimālais diametrs ir lielāks par trim mikrometriem;

9.3. ja šķiedras abi gali ir attiecīgajā tīklojuma apgabalā, tā uzskatāma par vienu šķiedru. Ja tikai viens šķiedras gals ir attiecīgajā tīklojuma apgabalā, tā uzskatāma par pusšķiedru;

9.4. šķiedru kūlis, kas vienā vai vairākos tā punktos izskatās kā vesels un nedalāms, bet citos tā punktos ir sadalīts atsevišķās šķiedrās (sašķelta šķiedra), uzskatāms par vienu šķiedru. Tā diametru mēra kūļa nesadalītajā posmā;

9.5. šķiedru kūlī, kurā atsevišķas šķiedras pieskaras cita citai vai šķērso cita citu, skaita katru šķiedru, ja tās var atšķirt un noteikt. Ja nav iespējams atšķirt nevienu atsevišķu šķiedru, kas atbilstu minētajam nosacījumam, šķiedru kūlis uzskatāms par vienu šķiedru;

9.6. ja vairāk nekā viena astotdaļa tīklojuma apgabala ir klāta ar šķiedru kūļiem vai daļiņām, kas neatbilst šķiedras parametriem, šo tīklojuma apgabalu neņem vērā un skaita citā vietā;

9.7. saskaita 100 šķiedru, tādējādi nodrošinot, lai vismaz 20 tīklojuma apgabalu tiktu pārbaudīti, vai pārbauda 100 tīklojuma apgabalu.

10. Vidējo azbesta šķiedru skaitu tīklojuma apgabalā aprēķina, dalot saskaitīto šķiedru skaitu ar pārbaudīto tīklojuma apgabalu skaitu.

11. Ja filtra defekta vai piesārņojuma dēļ rodas kļūda, tā nedrīkst pārsniegt trīs šķiedras uz 100 tīklojuma apgabaliem. Kļūdu novērtē, izmantojot tīrus filtrus.

12. Azbesta šķiedru ekspozīciju gaisā nosaka, izmantojot šādu formulu:

$$C = \frac{n \times F}{s \times V}, \text{ kur}$$

C — šķiedru ekspozīcija (šķiedras/cm³);

n — vidējais šķiedru skaits tīklojuma apgabalā;

F — filtra atklātais laukums (cm²);

s — tīklojuma apgabala laukums (cm²);

V — pārsūknētā gaisa tilpums (cm³).

Labklājības ministra vietā — bērnu un ģimenes lietu ministrs A.Baštiks